

5. Prohrama rozvytku ditei starshoho doshkilnoho viku "Vpevnenyi start" [Older preschool development program "Sure start"]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programavpevneniy-start.pdf> [in Ukrainian].
6. Sukhar, V.L. (2018). Konstruiuvannia v zakladakh doshkilnoi osvity. Molodshyi ta serednii vik [Design in preschool education institutions. Younger and middle age]. Kharkiv, 176 p. [in Ukrainian].

Fedorovych A. V. Formation of art-design skills of pre-school children

The importance of construction (art-design) activities for pre-school children are emphasized in the article. This activity is one of the types of art and productive activities aimed at obtaining a specific result, construction, manufacture of a product (product). The main focus is on the sequence of organization of learning to design.

Pre-school children learn art design in specially organized classes (on fine arts and needlework), in the process of play activities (construction and construction games), as well as during walks (construction of sand, snow, stones), research and experimental activities, etc.

Children's art design is characterized by: survey examination; special methods of design of product; combination of parts in the appropriate order. The algorithm of such learning provides: demonstration of receptions and ways of manufacturing of product; explanation of the task indicating the conditions that children must fulfill; demonstration of separate technical methods of work; analysis and evaluation of children's work and finished products.

In a preschool institution art-design activity is carried out in individual or collective forms. The following materials are used for children's design: construction, natural, residual, textile, paper, cardboard and other.

Given the educational objectives and age of the pre-school children, kids are gradually involved in the following forms of design: by sample; by model; under conditions, simple drawings (schemes); by design; thematic; frame; free). This sequence of learning corresponds to the levels of formation of basic art-design skills: reproductive, performing, productive, and creative.

Key words: *constructive activity of preschool children, children's art-design, forms and types of children's design, stages of learning to design (construction).*

УДК 373.016:811(477.83/86)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.37>

Федурко-Попик Ю. С.

СТАНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В ГІМНАЗІЯХ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)

У статті йдеться про особливості становлення української іншомовної освіти в класичних гімназіях Східної Галичини. Авторка виходить із думки про те, що для розвитку іншомовної освіти в сучасній Україні цінним є досвід національного шкільництва різних періодів і на різних землях, зокрема досвід Східної Галичини за часів її перебування в складі спершу Габсбурзької, а згодом Австро-Угорської монархії. Підтверджено, що від моменту приєднання Галичини всі австрійські уряди виявляли певний інтерес до піднесення культурно-освітнього рівня мешканців цього краю, щоправда, поляків більшою мірою, ніж українців. Вони в той чи інший спосіб стимулювали відкриття й роботу не лише нових народних, але й середніх шкіл, зокрема класичних гімназій. Наголошено на тому, що тогочасні провідні українські діячі усвідомлювали важливість гімназійної освіти для плекання інтелігентської верстви, що мала стати рушієм національного поступу, тому дбали про її розбудову. Стверджено, що найважливішим компонентом класичної гімназійної освіти була мовна, яку в умовах сучасного світу репрезентують рідномовна та іншомовна. Іншомовна освіта – це комплексне соціокультурно-педагогічне утворення, що включає теорію і практику навчання іноземним мовам, а також методи, форми й засоби його організації. Установлено, що її становлення в Східній Галичині припадає на останню чверть XIX – початок XX ст., коли тут почала діяти спершу єдина українськомовна гімназія – Львівська академічна. Показано, що систему тогочасної іншомовної освіти формували два компоненти, а саме класичні мови (латинська і грецька) та новочасні (німецька, польська, французька), кожна з різним статусом, обсягом годин, метою й завданнями. Латинська, грецька та німецька мови мали статус обов'язкових, польська – відносно обов'язкової, французька – надобов'язкової (по-сучасному, факультативної).

Ключові слова: Східна Галичина, гімназія, іншомовна освіта, класичні мови, новочасні мови.

В умовах сучасних різновекторних міждержавних контактів, всесвітніх глобалізаційних процесів і потужної соціальної та професійної мобільності людського ресурсу вагу володіння однією чи кількома іноземними мовами складно переоцінити. Широка фахова й приватна взаємодія представників різних етносів і культур спричинилася до зміни освітніх акцентів: важливим сьогодні визнано не просто опанування якоїсь із чужих мов, але й вивчення засвідченої в ній культури, підготовка до ефективного міжкультурного спілкування для досягнення приватних і/чи державних цілей. Відповідно, частіше вживаним у педагогічній і лінгводидактичній літературі стало ширше за своєю сутністю поняття "іншомовна освіта" в такому окресленні: це цілісне й системне соціокультурно-педагогічне утворення, що включає теорію і практику навчання іноземним мовам, а також методи, форми й засоби його організації [12, с. 26].

Розбудова ефективної іншомовної шкільної освіти сьогодні неможлива поза глибокого та всебічного аналізу досвіду (світового й національного), бо рух уперед у будь-якій ділянці суспільного життя завжди має за підмурок здобутки й напрацювання минулого. Минувшина, писав М. Євшан, “безпосередньо входить в наше сучасне життя як один з кінцевих елементів, дає йому ґрунт, весь колорит, патос” [3, с. 30]. Переконані, що саме з цієї засади виходили автори доволі численних праць із теорії і практики вітчизняної гімназійної освіти XIX – XX ст. загалом (О. Бабіна, В. Бобров, О. Гапак, О. Грива, С. Дітківська, В. Добровольська, М. Євтух, Т. Лутаєва) і галицької зокрема (І. Курляк, Б. Ступарик, Р. Mazur, J. Miąso). Виявляємо серед них ті, які стосуються різних аспектів навчання іноземним мовам, адже в навчальних планах класичних гімназій (цей тип середнього освітнього закладу домінував у зазначений період) предмети філологічного циклу відігравали провідну роль (А. Долапчі, Б. Лабінська, А. Паладьєва, В. Сіка, Н. Скварок, О. Тумак, С. Хмелівська). У них розглянуто суспільно-політичні та економічні умови розвитку галицького середнього шкільництва, його структуру і зміст, роль у національно-культурній розбудові краю.

Так, польський учений П. Мазур (P. Mazur) стверджує, що вимоги неогуманізму як провідної тоді педагогічної течії стимулювали нові освітні запити, форми й типи шкіл, домінування гімназійної освіти загалом, мовної зокрема в духовному становленні особистості, у розвитку її пізнавальних, еволюційних та емоційних сил як мети навчання й виховання [19, с. 215]. Важливим є також висновок української дослідниці А. Долапчі про значущість історико-педагогічного досвіду для розбудови сучасної іншомовної освіти, зроблений на підставі аналізу джерел і змісту навчання іноземним мовам, його різноманітних трансформацій у програмах вітчизняних гімназій другої половини XIX – початку XX ст. [2]. С. Хмелівська на прикладі середніх навчальних закладів Київської навчальної округи простежила особливості розвитку іншомовної освіти в підросійській Україні впродовж другої половини XIX – початку XX ст. [14]. А. Паладьєва проаналізувала зміст педагогічних дискусій щодо навчання стародавнім мовам у вітчизняних гімназіях того ж періоду [8]. У дослідженні В. Сіки *розглянуто місце іноземних мов у навчально-виховному процесі гімназій Закарпаття в другій половині XIX – першій половині XX ст.*, засвідчено значущість іноземних мов у формуванні світогляду гімназистів та в реалізації виховних завдань гімназійної освіти [11].

Мета статті полягає в тому, щоб на основі ретроспективного аналізу розкрити особливості становлення й розвитку вітчизняної іншомовної освіти в гімназіях Східної Галичини впродовж XIX – на початку XX ст., тобто в час, коли ця частина сучасної України входила до складу Австро-Угорської імперії.

На значущості для українства досвіду та здобутків австро-угорського періоду неодноразово наголошувалось у працях сучасних учених. “Австро-Угорщина заклала підвалини для розвитку європейського українства. Чи не тоді вперше відбувся синтез між цінностями цієї держави та інтересом і внутрішнім світом національної спільноти і, врешті, утворення ментальності галицького українця (про яку дискутують і тепер), – інтелігентна, доброго фахівця своєї справи, людини правової, патріота, людини, для якої повага до культури є необхідністю, а повага до закону – органічністю” [6, с. 62]. З інтелігентом та інтелігенцією пов’язувались тоді надії на національний поступ і розвиток української державності: вони мали “пройняти весь організм народу і привести його до більш живого руху, до поступового зростання” [13, с. 148].

Звичайно, становлення національно свідомої інтелігенції було можливе тільки в силовому полі національно орієнтованої освіти [1, с. 33–34; 18, с. 282], вагомим елементом якої була гімназія. Навчання в класичній гімназії не лише відкривало шлях до університетської освіти, воно було найпершим осередком плекання інтелігентської верстви. Іноземним мовам у формуванні особистості молодого українського інтелігента належала провідна роль: із 60,3 5% навчального часу, відведеного в класичній гімназії на мовну освіту, лівова частка припадала на вивчення іноземних мов, а саме класичних і новочасних [7, с. 39].

Дослідники зазначають, що українці від найдавніших часів всіляко підтримували опанування іноземних мов. У їхніх середніх і вищих навчальних закладах не тільки вивчали, але й широко використовували стародавні (передусім латинську), нові європейські та східні мови, засвоювали культурні здобутки інших народів і країн, формуючи традиції вітчизняної іншомовної освіти [14, с. 4]. Так, у заснованій у 1412 р. при Львівському костелі Святого Духа кафедральній школі мовою навчання була латинська, але викладали також німецьку, польську та грецьку мови. Підтвердженням її високого освітнього рівня слугує, окрім іншого, те, що її випускники і у XV ст., і згодом ставали студентами провідних європейських університетів. Серед них слід назвати Юрія Котермака (1450–1495 рр.), що був вченим, освітнім діячем, поетом, першим українським автором друкованої книги (Рим, 1883 р.), ректором Болонського університету, професором Краківського та вчителем М. Коперника, що рідне місто уславив псевдонімом Юрій із Дрогобича або просто Юрій Дрогобич.

Габсбурги після включення Галичини в результаті поділу Речі Посполитої до складу Австрійської монархії не згорнули, а активізували розбудову на новонабутих землях шкільництва, зокрема середнього, позаяк були прихильними до ідей освіченого абсолютизму. Переважно латиномовні єзуїтські школи реорганізовано в державні гімназії; у Львові на місці знесеної єзуїтської колегії засновано “академію” – 6-класну гімназію разом із 2-річним ліцеєм, що мав готувати до університетських студій. Львівський університет, створений у 1784 р. на основі низки підрозділів єзуїтської академії зі статусом університету (1661–1772 рр.), мовою навчання мав латинську [16, с. 14–15]. Отже, середня й вища освіта в Королівстві Галичини і Лодомерії (таку назву отримала ця габсбурзька провінція) була чужомовною. Єдиний виняток складав створений при Львів-

ському університеті Руський інститут (“Studium ruthenum”, офіційно “Провізоричний науковий інститут в руській мові”, 1787–1809 pp.), що мав готувати кадри для греко-католицької церкви.

На початку XIX ст. у цій сфері нічого суттєво не змінилося: у всіх гімназіях Східної (української) і Західної (польської) Галичини, зокрема у Львівській академічній, викладовою мовою була німецька [16, с. 16]. Заново відкритий у 1817 р. Львівський університет був німецькомовним.

Суттєвіші зрушення в гімназійній мовній освіті почали відбуватися після революційних подій 1848 р., коли стали впроваджувати, відповідно до “Організаційного нарисю для гімназій і середніх шкіл” (“Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich, Wien, 1849”), обов’язкове вивчення рідної мови в усіх класах і гімназій Східної Галичини, уже 8-класних з поділом на нижчі (I–IV) та вищі (V–VIII) класи. Українську (в тодішньому окресленні руську) мову стали вивчати тут учні всіх гімназій, зокрема учні Львівської академічної гімназії, яка згодом і на доволі тривалий час стала єдиною українською гімназією в краї. На неї відводилось 2 навчальні години на тиждень, але викладовою мовою залишилась німецька [16, с. 56]. Паралельно вивчали старожитні, а саме латинську й запроваджену на переломі XVIII – XIX ст. старогрецьку, а також польську.

Початки іншомовної освіти в сучасному її розумінні на теренах Галичини пов’язуємо з набуттям нею у 1861 р. автономії. Цісарським розпорядженням від 10 квітня 1861 р. її урядові, що складався переважно з поляків, доручено вжити заходів щодо надання належного статусу українській (руській) мові. Однак виконувати його почали тільки із 1865 р., після численних звернень патріотично налаштованих українських діячів до крайового сейму й віденського парламенту. Тоді українська мова стала викладовою, але тільки в 4 нижчих класах Львівської академічної гімназії. Такого статусу їй надано й у “Законі про мову навчання в народних і середніх школах Королівства Галичини й Лодомерії з Великим князівством Краківським” від 28 серпня 1867 р. У вищих класах, як і в решті гімназій краю, мовою навчання стала польська (крім II Львівської гімназії та реальної гімназії в Бродях: тут мовою навчання залишено німецьку) [21].

У всіх класах Академічної гімназії українська стала мовою навчання аж 1874 р., після відповідного розпорядження Крайової шкільної ради, виданого на вимогу голови створеного у 1868 р. товариства “Прогресиві” Ю. Лаврівського. Перша матура (випускний іспит) руською мовою відбувся у 1878 р. Відтоді не лише навчання, але й уся документація у Львівській академічній гімназії велася рідною мовою. “Газета шкільна” у ч. 18 за 1877 р. писала: “Ся одна руска гімназія єсть явним і голосним вістуном, що руский нарід не замирає, що живе духом, освічує своїх синів у вищих науках і відомостях. Ся одна руска гімназія приспособляє на майбутнє народові світлич мужів, учених патріотів, які руску словесність і умѣтність дальше розвивати будуть, котрі стануть на свѣщнику питомої рускої науки, руского свѣтла і рускої долѣ” [10, с. 154]. Згодом слушність цих слів один із випускників цієї гімназії С. Шах підтвердить у такий спосіб: “Львівська Академічна гімназія протягом другої половини XIX і першої половини XX ст. дала західній вітці українського народу його національно-політичне обличчя; а через політичну приналежність до Австрії і завдяки плеканню знання греки і латини впровадила галичан в орбіту західноєвропейської культурної спільноти” [16, с. 326].

Німецьку і польську стали вивчати в українських гімназіях як іноземні, хоча обидві ці мови мали статус державної: німецька – в усій монархії, польська – тільки в Галичині (Розпорядження міністрів внутрішніх справ, освіти й визнань, фінансів, торгівлі й сільського господарства, також крайової оборони й громадської безпеки від 5 червня 1869 р. [22]). У навчальних планах їх кваліфіковано теж по-різному: німецька була профільною та обов’язковим предметом, польська – відносно обов’язковим, хоча фактично вивчалася як обов’язковий [7, с. 39–40, 67]. Разом з ними вивчалися як обов’язкові предмети також старогрецька й латинська мови. Згодом стали впроваджувати в освітній процес галицьких гімназій французьку й англійську мови як надобов’язкові навчальні дисципліни [7].

Отже, про такий компонент мовної освіти українських гімназій Східної Галичини, як іншомовна на противагу рідномовній, можна говорити лиш з 1874 р., коли українська мова стала мовою навчання у всіх класах єдиної української гімназії (Львівської академічної), бо решта були переважно польськими, і не тому, що польське населення домінувало в краї. Навпаки, українці (русини) становили більшість. Полонізаторською була лише політика крайової влади, яка усвідомлювала, що збільшення кількості українських середніх шкіл уможливить приплив українців в університети, сприятиме розширенню їхньої інтелігентської верстви та зміцненню національних позицій. Хоча українська спільнота більше уваги приділяла національній школі, ніж польська, у Галичині одна українська середня школа (класична гімназія, реальна гімназія, реальна школа) станом на 1912 р. “припадала на 520 000 українців, тоді як одна польська школа – на 52 000 поляків” [9, с. 343], попри те, що ухвалений ще у 1869 р. “Шкільний закон для народів монархії” гарантував їй громадянам право на середню й вищу освіту [15, с. 402]. Отже, багато української молоді навчалася в польських гімназіях. Скажімо, у 1868/1869 н. р. в гімназії м. Бережан українців і поляків було майже порівну [20]. На нашу думку, ця обставина в переліку інших наприкінці XIX – початку XX ст. давала підстави українським діячам домагатися відкриття державних і приватних гімназій, а також паралельних класів у польських гімназіях. Другу українську гімназію відкрито у 1895 р. в Перемишлі; попередньо тут функціонували з 1887 р. українські класи, так звані паралельки, при польській гімназії. До 1917 р. у Східній Галичині функціонували 6 державних класичних гімназій і 12 приватних [7].

Як впливає із зазначеного, систему іншомовної освіти в гімназіях Східної Галичини станом на 1874 р. структурували 2 компоненти, такі як класичні (старожитні, мертві) мови; новочасні (живі європейські) мови.

У першому компоненті класичних гімназій переваги мала латинська мова як основа всякого знання, культурного й духовного зростання молоді. Її виучувалося з 1 по 8 клас із таким розподілом тижневих годин: I клас – 8; II клас – 8; III клас – 6; IV – 6; V – 6; VI – 6; VII – 5; VIII – 5, попри постійні дискусії, особливо на межі століть і в подальших часах, між прихильниками класичної та реальної освіти та перманентні перегляди навчальних планів [7, с. 38–60]. Вивчення грецької мови починалося з 3 класу: III клас – 5 годин; IV – 4 години; V – 5; VI – 5; VII – 4; VIII – 5. У нижчих класах гімназії (I–IV) навчальний план орієнтував на роботу із засвоєння граматичного матеріалу, а у старших (V–VIII) – стилістико-літературознавче опрацювання текстів (фрагментів текстів) найвідоміших авторів грецької та латинської старовини. Обидва предмети належали до обов'язкових і цього свого статусу не змінили до розпаду Австро-Угорщини. У реальних гімназіях грецьку мову не вивчали, натомість віддавали пріоритет новочасним мовам, а саме французькій і/чи англійській [7].

Другий компонент тогочасної вітчизняної іншомовної освіти формували спочатку лише німецька та польська мови: німецька – зі статусом обов'язкового предмета, польська (як і українська в польських гімназіях) – відносно обов'язкового, хоча вона, внесена в перелік обов'язкових тижневих годин, вивчалася фактично як обов'язкова дисципліна [4; 15; 7, с. 39–40], часом – відповідно до спеціального рескрипту Крайової шкільної ради [5, с. 30]. Розподіл годин на вивчення німецької мови виглядав так: I клас – 6, II – 5; у всіх решти класах – по 4 години щотижня. На польську припадало 2 години щотижня.

Реформа навчальних планів 1909 р. засвідчила, з одного боку, збереження гуманістичного характеру класичних гімназій, а з іншого боку, надання більшої ваги новочасним мовам. Попри те, що німецька мова входила до переліку обов'язкових предметів і вивчалася з III класу народної школи, її ще перед реформою виведено з числа матуральних дисциплін через значне перезавантаження учнів. Це потягнуло зниження не лише системи вимог ("Правильність у вираженні в слові й на письмі в обсязі характерного предмета науки. Знайомство з найбільш визначними творами німецького письменства XVIII і XIX віку на основі лектури" [7, с. 70]), але й рівня знань і вмінь гімназистів [17].

Натомість як надобов'язковий (факультативний) елемент уведено французьку мову: з III класу по 2 години щотижня. Мета її вивчення була набагато скромнішою, ніж німецької: розуміння розмовної мови, знання найпотрібніших граматичних понять, вміння висловитися по-французькому в обсязі тем щоденного життя й товариських стосунків [7, с. 73]. Треба розуміти, що статус факультативного предмета передбачав попередній запис учнів. Однак це жодним чином не знижувало вимог до його вивчення: записавшись, гімназист не мав права пропускати лекції чи не виконати всього обсягу програми. Так, зі Звіту Львівської академічної гімназії дізнаємося, що впродовж 1912/1913 н. р. французьку мову виучувалося на двох відділах, а саме нижчому (записалося 15 учнів основної гімназії та 10 уже тоді чинної філії) та вищому (10 учнів основної школи та 2 з філії) [4, с. 16]. Можливо, що в певному навчальному році той чи той надобов'язковий предмет не вивчався, що засвідчує звіт директора української Перемишльської гімназії за 1910/1911 н. р. [5]: серед надобов'язкових предметів французька мова в ньому не зазначена.

Польська мова як іноземна, водночас як друга крайова вивчалася з I класу, теж по 2 години щотижня: учні I–III класів опановували насамперед граматичні теми, тоді як у подальших класах вони зосереджувалися на опрацюванні художніх текстів, з'ясуванні їхньої художньої цінності. Українська молодь записувалася на лекції з польської мови (вона, нагадаємо, мала статус відносно обов'язкової) насамперед із потреб майбутньої кар'єри, адже все діловодство у Східній Галичині досліджуваного періоду здійснювалося польською мовою.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави зробити такі висновки. Період інтенсивного становлення української іншомовної освіти в класичних гімназіях Східної Галичини припадає на останню чверть XIX – початок XX ст. Він безпосередньо пов'язаний із часом визнання української мови мовою навчання насамперед у Львівській академічній гімназії. Система української іншомовної освіти на час розпаду Австро-Угорщини включала 2 компоненти: перший був пов'язаний із класичними мовами, а саме грецькою і латинською, другий – із новочасними, а саме німецькою, польською, французькою. Отже, випускник гімназії був чи принаймні мав бути поліглотом. Знання чужих мов слугувало йому добрим підґрунтям для пізнання інтелектуальних скарбів різних народів, власного духовного й культурного розвитку.

Використана література:

1. Грицак Я. Нариси з історії України: формування української модерної нації. Київ : Генеза, 1996. 360 с.
2. Долапчі А. Теорія і практика навчання іноземних мов як складової змісту гімназичної освіти другої половини XIX – початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Харків, 2008, 16 с.
3. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / упорядкування, передмова, примітки Н. Шумило. Київ : Основи, 1998. 658 с.
4. Звіт дирекції ц.-к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. Львів : Друкарня НТШ ім. Шевченка, 1913. 158 с.
5. Звіт дирекції ц.-к. гімназії з руским викладовим язиком в Перемишлі за рік шкільний 1910/1911. Перемишль : З друкарні Йосипа Стифіо, 1911. 95 с.

6. Ільницький Д. Пре-альбатроси (Молода Муза і Остап Луцький). Муза і чин Остапа Луцького / упор. В. Деревинський, Д. Ільницький, П. Ляшкевич, Н. Мориквас. Київ : Смолоскип, 2016. С. 49–81.
7. Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918 рр.) : монографія. Львів, 1997. 222 с.
8. Паладьєва А. Розвиток педагогічних дискусій щодо навчання стародавніх мов у вітчизняній гімназійній освіті (друга половина XIX – початок XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.01.00. Умань, 2014. 258 с.
9. Ріккарді Г. Становище українського шкільництва у Східній Галичині 60-х рр. XIX – поч. XX ст.: спроба історичного аналізу. *Галичина*. 2015. Ч. 27. С. 339–346.
10. Руска гімназія во Львові. *Газета шкільна*. 1877. Ч. 18. С. 154.
11. Сіка В. Іноземні мови у навчально-виховному процесі гімназій Закарпаття у другій половині XIX – першій половині XX ст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Педагогіка, соціальна робота”*. 2012. Вип. 24. С. 153–156.
12. Тадеєва М. Сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи (порівняльний аналіз) : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2011. 40 с.
13. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. Т. 45. Київ : Наукова думка, 1986. 574 с.
14. Хмелівська С. Розвиток іншомовної освіти у середніх навчальних закладах Київської учбової округи (друга половина XIX ст. – початок XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Житомир, 2015. 248 с.
15. Цольнер Е. Історія Австрії. Львів : Літопис, 2001. 712 с.
16. Шах С. Львів – місто моєї молодості. Ч. III : Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія. Мюнхен : Християнський голос, 1956. 362 с.
17. Bienenstock M. Nauka języka niemieckiego w gimnazyach na stopniu wyższym. Z szczególnym uwzględnieniem kl. VII. i VIII. *Muzeum*. 1911. S. 182–189, 252–265.
18. Łuczynska B. Źródła do dziejów szkolnictwa w Galicji w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego we Lwowie – w perspektywie krystalizowania się narodu ukraińskiego. *Prace naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Rocznik Polsko-Ukraiński*. 2014. T. XVI. S. 281–297.
19. Mazur P. Zawód nauczyciela w ciągu dziejów Skrypt dla studentów z historii wychowania. Chełm : Państwowa wyższa szkoła zawodowa w Chełmie, 2015. 135 s.
20. Sprawozdanie Dyrekcji c. k. gimnazjum wyższego w Brzeżanach za rok szkolny 1906. Brzeżany : Nakładem funduszu szkolnego, 1906. 54 s.
21. Dziennik Ustaw i Rozporządzeń Krajowych dla Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim. 1867. Nr. 13. S. 21–23.
22. Dziennik Ustaw i Rozporządzeń Krajowych dla Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim. 1869. Nr. 24. S. 21–23.

References:

1. Hrytsak Ya. (1996). Narysy z istorii Ukrainy : formuvannya ukraïnskoi modernoi natsii [Essays on the history of Ukraine: the formation of the Ukrainian modern nation]. Kyiv : Heneza [in Ukrainian].
2. Dolapchi A. (2008). Teoriia i praktyka navchannia inozemnykh mov yak skladovoi zmistu himnazychnoi osvity druhoi polovyny XIX – pochatku XX st. [Theory and practice of teaching foreign languages as a component of the content of gymnasium education in the second half of the XIX – early XX centuries]. (Extended abstract of PhD dissertation. Science in Pedagogy). Kharkiv. 16 s. [in Ukrainian].
3. Ievshan M. (1998). Krytyka. Literaturoznavstvo. Estetyka / uporiadkuvannya, peredmova, pryimtyky Natalii Shumylo [Critics. Literary Studies. Aesthetics / arrangement, preface, notes by Natalia Shumylo]. Kyiv : Osnovy. 658 s. [in Ukrainian].
4. Zvit dyrektysyi ts.-k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkylnyi rik 1912/1913 (1913) [Report of the directorate c.-k. academic gymnasium in Lviv for the school year 1912/1913]. Lviv : Drukarnia NTSh im. Shevchenka. 158 s. [in Ukrainian].
5. Zvit dyrektysyi ts.-k. gimnazyi z ruskym vykladovym yazykom v Peremyshli za rik shkylnyi 1910/1911 (1911) [Report of the directorate c.-k. academic gymnasium in Lviv for the school year 1912/1913]. Peremyshl : Z drukarni Yosypa Styfioho. 95 s. [in Ukrainian].
6. Ільницький Д. (2016). Пре-альбатросы (Молода Муза и Остап Лутский). Муза и чин Остапа Лутского / упор. В. Деревинский, Д. Ільницький, П. Ляшкевич, Н. Мориквас [Pre-albatrosses (Young Muse and Ostap Lutsky). Muse and rank of Ostap Lutsky / Emphasis. V. Derevinsky, D. Ільницький, P. Lyashkevych, N. Morikvas]. Kyiv : Smoloskyp. S. 49 – 81 [in Ukrainian].
7. Курляк І. (1977). Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918 рр.) : монографія [Ukrainian gymnasium education in Halychyna (1864–1918): monohrafiia]. Lviv. 222 s. [in Ukrainian].
8. Паладьєва А. (2014). Розвиток педагогічних дискусій щодо навчання стародавніх мов у вітчизняній гімназійній освіті (друга половина XIX – початок XX ст.) [Development of pedagogical discussions on the teaching of ancient languages in the domestic gymnasium education (second half of the XIX – beginning of the XX century)]. (PhD dissertation. Science in Pedagogy). Uman, 2014. 258 s. [in Ukrainian].
9. Ріккарді Г. (2015). Становище українського шкільництва у Східній Галичині 60-х рр. XIX – поч. XX ст.: спроба історичного аналізу [The situation of Ukrainian schooling in Eastern Galicia in the 60's of the XIX – early XX centuries. XX century: an attempt at historical analysis The school newspaper]. *Halychyna – Galicia*. Ivano-Frankivsk. Ch. 27. S. 339–346 [in Ukrainian].
10. Руска гімназія во Львові (1877). [Russian Gymnasium in Lviv]. *Hazeta shkolna – The school newspaper*. Ch. 18. S. 154 [in Ukrainian].
11. Сіка В. (2012). Іноземні мови у навчально-виховному процесі гімназій Закарпаття у другій половині XIX – першій половині XX ст. [Foreign languages in the educational process of gymnasiums of Transcarpathia in the second half of the XIX – first half of the XX century]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya “Pedagogika, sotsialna robota” – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series “Pedagogy, social work”*. Vyp. 24. S. 153–156 [in Ukrainian].
12. Тадеєва М. Сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи (порівняльний аналіз) [Current trends in the development of school foreign language education in the member states of the Council of Europe (comparative analysis)] (Extended abstract of PhD dissertation. Science in Pedagogy). Luhansk, 2011. 40 s. [in Ukrainian].
13. Франко І. (1986). Зібрання творів у 50-й т. [Collection of works in the 50's]. Т. 45. Kyiv: Naukova dumka. 574 s. [in Ukrainian].

14. Khmelivska S. (2015). Rozvytok inshomovnoi osvity u serednikh navchalnykh zakladakh Kyivskoi uchbovoi okruhy (druga polovyna XIX st. pochatok XX st.): [Development of foreign language education in secondary schools of Kyiv educational district (second half of the XIX century, beginning of the XX century)] (PhD dissertation. Science in Pedagogy). Zhytomyr, 2015. 248 s. [in Ukrainian].
15. Tsolner E. (2001). Istorii Avstrii [History of Austria]. Lviv: Litopys. 712 s. [in Ukrainian].
16. Shakh S. (1956). Lviv – misto moiei molodosty. Ch. III “Tsisarsko-Korolivska Akademichna Himnaziia” [Lviv is the city of my youth. Part III “Imperial-Royal Academic Gymnasium”]. Miunkhen: Khrystyianskyi holos. 362 s. [in Ukrainian].
17. Bienenstock M. Nauka języka niemieckiego w gimnazyach na stopniu wyższym. Z szczególnym uwzględnieniem kl. VII. i VIII [Learning German in junior high schools. With particular emphasis on class VII. and VIII]. *Muzeum*, 1911. S. 182–189, 252–265 [in Polish].
18. Łuczyńska B. (2014). Źródła do dziejów szkolnictwa w Galicji w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego we Lwowie – w perspektywie krystalizowania się narodu ukraińskiego [Sources for the history of education in Galicia in the resources of the Central State Historical Archives in Lviv – in the perspective of the crystallization of the Ukrainian nation]. *Prace naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Rocznik Polsko-Ukraiński – Scientific works of the Academy Jan Długosz in Częstochowa. Polish-Ukrainian Yearbook*, t. XVI. S. 281–297 [in Polish].
19. Mazur P. (2015). Zawód nauczyciela w ciągu dziejów. Skrypt dla studentów z historii wychowania [The teaching profession throughout history. Script for students of the history of education]. Chełm : Państwowa wyższa szkoła zawodowa w Chełmie. 135 s. [in Polish].
20. Sprawozdanie Dyrekcji c. k. gimnazjum wyższego w Brzeżanach za rok szkolny 1906. (1906) [Report of the Directorate of the Central College of the Higher Secondary School in Brzeżany for the 1906 school year]. Brzeżany : Nakładem funduszu szkolnego. 54 s. [in Polish].
21. Dziennik Ustaw i Rozporządzeń Krajowych dla Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim. (1867) [Journal of Laws and National Regulations for the Kingdom of Galicia and Lodomeria together with the Grand Duchy of Kraków. Nr. 13. S. 21–23 [in Polish].
22. Dziennik Ustaw i Rozporządzeń Krajowych dla Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim. (1869) [Journal of Laws and National Regulations for the Kingdom of Galicia and Lodomeria together with the Grand Duchy of Kraków]. Nr. 24. S. 27–29 [in Polish].

Fedurko-Popyk Yu. S. Establishment of foreign language education in gymnasiums of Eastern Galicia (XIX – early XX century)

The article deals with the peculiarities of the formation of Ukrainian foreign language education in the classical gymnasiums of Eastern Galicia. The author proceeds from the opinion that for the development of foreign language education in modern Ukraine the experience of national schooling of different periods and in different lands is valuable, in particular the experience of Eastern Galicia during its stay in first Habsburg and later Austro-Hungarian monarchy. It has been confirmed that since the accession of Galicia, all Austrian governments have shown a certain interest in raising the cultural and educational level of the inhabitants of this region, although Poles to a greater extent than Ukrainians. In one way or another, they stimulated the opening and operation of not only new public schools, but also secondary schools, including classical gymnasiums. It was emphasized that the leading Ukrainian figures of that time were aware of the importance of high school education for nurturing the intelligentsia, which was to become the engine of national progress, and therefore cared about its development. It is stated that the most important component of classical gymnasium education was language, which in the modern world is represented by native and foreign languages. Foreign language education is a complex socio-cultural and pedagogical formation, which includes the theory and practice of teaching foreign languages, as well as methods, forms and means of its organization. It has been established that its formation in Eastern Galicia dates back to the last quarter of the 19th and the beginning of the 20th centuries, when the only Ukrainian-language gymnasium, the Lviv Academic Gymnasium, first began to operate here. It is shown that the system of contemporary foreign education was formed by 2 components: classical languages (Latin and Greek) and modern (German, Polish, French), each with a different status, number of hours, purpose and tasks. Latin, Greek, and German were compulsory, Polish was compulsory, and French was compulsory (modern, optional).

Key words: Eastern Galicia, gymnasium, foreign language education, classical languages, modern languages.